

Poznámky k výskytu plevelů na Novojičínsku 2. *Datura stramonium*

Notes on occurrence of weed species in the Nový Jičín district 2.
Datura stramonium

PETR KOCIÁN

Nerudova 5, CZ-741 01 Nový Jičín; e-mail: petr.kocian@kvetenacr.cz

Abstract: Localities of both varieties of neophyte *Datura stramonium* (i.e. var. *stramonium* and var. *tatula*) were recorded in the area of the Nový Jičín district (NE Moravia, Czech Republic). Both taxa were found in soybean fields. Their recent and historical records in the Nový Jičín district are shortly commented. *Datura stramonium* var. *tatula* is reported for NE Moravia for the first time.

Keywords: floristic data, *Datura stramonium* var. *tatula*, neophytes, northeastern Moravia, weeds

Taxonomické pojetí a nomenklatura: Danihelka et al. 2012

Úvod

V dalším díle volného pokračování seriálu k výskytu plevelů v okrese Nový Jičín krátce přiblížím současné zdejší nálezy durmanu obecného (*Datura stramonium*). Během probíhajícího průzkumu rozšíření zajímavějších neofytů na území severní Moravy a Slezska a současně prováděném mapování plevelů jsem v zájmovém území zachytil výskyt fialové variety durmanu obecného (*Datura stramonium* var. *tatula*), která se na severovýchodě České republiky dosud nevyskytovala.

Metodika

Lokality jsou řazeny do fytochorionů (Skalický 1988) a čtvrtin základních polí středoevropského síťového mapování (Slavík 1971), zápis souřadnic je v systému WGS-84. Zájmové území je vymezeno hranicemi okresu Nový Jičín.

Výsledky a poznámky k jednotlivým taxonům

Datura stramonium

Durman obecný je jednoletá, 20–60(–140) cm vysoká bylina. Pochází ze Severní Ameriky, avšak jeho původní areál je těžké stanovit (Štěpánek 2000). Na našem území se objevuje ve dvou varietách: durman obecný pravý (*Datura stramonium* var. *stramonium*) a durman obecný fialový, tzv. taťula (*Datura stramonium* var. *tatula*), které se od sebe liší hlavně zbarvením lodyhy, řapíků, žilek listů, kalichu a koruny. V současnosti je trvalejší výskyt variety *stramonium* (kalich světle zelený, koruna bílá) soustředěn do teplejších oblastí státu, jinde je spíše zřídka a většinou pomíjivě zavlékán. Varieta *tatula*

Obr. 1. Durman obecný pravý (*Datura stramonium* var. *stramonium*) na okraji pole se sójou, Prchalov, 29. 9. 2017. – Foto P. Kocián

(kalich fialově naběhlý, koruna světle fialová) je nalézána velmi vzácně a přechodně v teplejších oblastech a v chladnějších územích jen v místech předchozího pěstování nebo jako efemérní adventiv v textilních nebo potravinářských závodech (Štěpánek 2000). Na území České republiky je považována varieta *stramonium* za zdomácnělý neofyt a varieta *tatula* za přechodně zavlékaný neofyt (Pyšek et al. 2012).

Na severovýchodě České republiky je varieta *stramonium* zaznamenávána občas, převážně přechodně na polích, rumištích, navážkách zeminy, ruderalních místech a podél železnic a silnic (vlastní pozorování, Pladias 2018), varieta *tatula* byla podle všeho nalezena nejbližší pouze jednou a to v Dřevohosticích na Přerovsku (Štěpánek 2000, cf. Pladias 2018).

Datura stramonium var. *stramonium*

76a. Moravská brána vlastní, 6374b, Prchalov (distr. Nový Jičín): okraj pole se sójou, 0,27 km JV od železniční zastávky Skotnice, 49°39'16,3"N, 18°07'34,0"E, 279 m n. m., 2 ex. (29. 9. 2017 leg. P. Kocián, herb. Kocián).

Durman obecný je z Novojičínska udáván poprvé Sapetzou, kterého cituje E. Formánek ve své Květeně: „Kolem Nov. Jičina, leč velmi pořídku“ (Formánek 1887). I v současnosti se durman obecný pravý vyskytuje na Novojičínsku zřídka a pomíjivě (cf. Pladias 2018). V posledních letech se objevil jako plevel na poli se sójou společně s lilíkem mochyňovitým (Kocián 2015) a při navážce hnoje na okraji pole (2008 leg. P. Kocián,

Obr. 2. Durman obecný fialový (*Datura stramonium* var. *tatula*): (a) celkový pohled na rostliny na poli se sójou, (b) detail květu, (c) detail lodyhy, Prchalov, 29. 9. 2017. – Foto P. Kocián

herb. Kocián), vše u Jeseníku nad Odrou. Občas roste v regionu podél silnic a dálnic (P. Kocián, nepubl.). Nález na poli se sójou u Prchalova (obr. 1) je i tak ojedinělý, přičemž na blízkém poli asi 170 m vzdáleném byla nečekaně nalezena vzácná varieta *tatula*.

Datura stramonium var. *tatula*

76a. Moravská brána vlastní, 6374b, Prchalov (distr. Nový Jičín): pole se sójou, 0,3 km JJV od železniční zastávky Skotnice, 49°39'12,3"N, 18°07'40,8"E, 280 m n. m., 49 ex. (29. 9. 2017 leg. P. Kocián, herb. Kocián).

Poprvé pro Novojičínsko a také pro celý region severovýchodu České republiky byl v roce 2017 pozorován durman obecný fialový na poli u Prchalova (obr. 2), kde se toho roku pěstovala sója. Polní kultura sóji byla ošetřena herbicidy, avšak rostliny durmanu (převážně výšky do 140 cm) nebyly nikterak vážně poškozeny a bohatě kvetly a plodily. V severozápadní části pole se na ploše asi 300 m² vyskytovalo 34 vzrostlých a 15 malých exemplářů.

Závěr

Nález fialové variety durmanu obecného (*Datura stramonium* var. *tatula*) byl učiněn na Novojičínsku na poli se sójou. Patrně v souvislosti se zemědělskou oblibou sóji, která se zde pěstuje na větší osevní ploše než dříve, došlo k zavlečení diaspor s nečistým osivem. Polní porosty budou proto v zájmovém území sledovány i v dalších letech.

Použité zdroje

- Danihelka J., Chrtek J. Jr. & Kaplan Z. (2012): Checklist of vascular plants of the Czech Republic. – Preslia 84: 647–811.
- Formánek E. (1887): Květena Moravy a rakouského Slezska. 1. díl. – Nákladem spisovatelovým, Brno.
- Kocián P. (2015): Lilík mochyňovitý (*Nicandra physalodes*) – zajímavý plevel na Novojičínsku. – Zprávy Moravskoslezské pobočky ČBS 4: 37–38.
- Pladias (2018): Pladias – databáze české flóry a vegetace, www.pladias.cz. – URL: <http://www.pladias.cz/> (navštíveno 20. 12. 2018).
- Pyšek P., Danihelka J., Sádlo J., Chrtek J. Jr., Chytrý M., Jarošík V., Kaplan Z., Krahulec F., Moravcová L., Pergl J., Štajerová K. & Tichý L. (2012): Catalogue of alien plants of the Czech Republic (2nd edition): checklist update, taxonomic diversity and invasion patterns. – Preslia 84: 155–255.
- Skalický V. (1988): Regionálně fytogeografické členění. – In: Hejný S. & Slavík B. [eds], Květena České socialistické republiky 1: 103–121, Academia, Praha.
- Slavík B. (1971): Metodika síťového mapování ve vztahu k připravovanému fytogeografickému atlasu ČSR. – Zprávy Československé botanické společnosti 6: 55–62.
- Štěpánek J. (2000): *Datura* L. – durman. – In: Slavík B. [ed.], Květena České republiky 6: 281–285, Academia, Praha.